

Vzdělávání pro udržitelný rozvoj vs. ekologická výchova

Jiří Kulich, Středisko ekologické výchovy SEVER

Škola pro udržitelný život

Metodika programu:

Školy (žáci, učitelé) ve spolupráci s partnery v obci:

- mapují problémy a hodnoty obce
- promýšlejí vizi obce („jakou obec chceme mít“)
- hledají projekty, které by pomohly obci a které by mohla realizovat škola
- vyberou, plánují a realizují praktický místní projekt

Projektová výuka (místně zakotvené učení)

Komunitní plánování

Smysl programu:

- účastníci pomáhají udržitelnému rozvoji obce
- a učí se při tom (rozvíjejí své kompetence pro udržitelný rozvoj)

Škola pro udržitelný život

Příklady témat a místních projektů:

Energie – obnovitelné zdroje, úspory energie – veřejné osvětlení, informační centra

Odpady – minimalizace odpadů v obci a odpovědné nakládání s nimi

Spotřebitelství – dostupnost, propagace místních produktů, ekologicky šetrných výrobků, bioproduktů, fairtrade apod.

Doprava – bezpečné stezky do škol, cyklostezky, pěší trasy, dopravní řešení

Veřejná prostranství – úpravy, zeleň, mobiliář (lavičky, herní prvky...)

Interpretace místního dědictví – naučné stezky, informační tabule a jiné nástroje interpretující místní kulturní a přírodní hodnoty

Péče o krajinu v okolí obce – aleje, studánky...

Škola pro udržitelný život

„Škola pro udržitelný život“ - otázky, které řeší školy zapojené v programu, a co se při nich učí:

NÁHLED DO PROBLÉMŮ OBCE:

Jaké problémy naši obec/školu trápí?

DEMOKRATICKE PROCESY, KOMUNIKACE, TÝMOVÁ PRÁCE:

Jak se dohodnout, co budeme řešit?

Jak se zapojí žáci, učitelé, další partneři?

Jaký bude vliv na zapojování veřejnosti?

Škola pro udržitelný život

„Škola pro udržitelný život“ - otázky, které řeší školy zapojené v programu, a co se při nich učí:

PARTNERSTVÍ, MEZISEKTOROVÁ SPOLUPRÁCE:
S čím může pomoci veřejná správa, podnikatelé, neziskové organizace?

PRÁCE S INFORMACEMI:
Co všechno se ví o komunitě, o problému, o možnostech jeho řešení? Kde to vyhledat? Co z toho je důležité?

Škola pro udržitelný život

„Škola pro udržitelný život“ - otázky, které řeší školy zapojené v programu, a co se při nich učí:

ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ, PLÁNOVÁNÍ:

Jaký cíl bude mít náš projekt? Jaké budou měřitelné výstupy projektu, jak se bude vyhodnocovat jeho úspěšnost (množství zapojených osob, realizované úspory apod.). Jaké činnosti a v jakém pořadí budou probíhat (harmonogram)?

Škola pro udržitelný život

„Škola pro udržitelný život“ - otázky, které řeší školy zapojené v programu, a co se při nich učí:

PRAKTICKÉ ČINNOSTI, PRACOVNÍ DOVEDNOSTI:

Jaké práce bude potřebné v rámci projektu uskutečnit, kdo je bude dělat?

PRÁCE S MÉDII, PR:

Jak informovat co nejvíce lidí o projektu a zapojit je do jeho řešení (žáci, učitelé, rodiče, podnikatelé, samospráva, neziskové organizace)?

Škola pro udržitelný život

„Škola pro udržitelný život“ - otázky, které řeší školy zapojené v programu, a co se při nich učí:

EKONOMIKA: Jaké budou třeba prostředky a kde je zajistíme?

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ: Jaká konkrétní změna nastane díky realizaci projektu? Jaký bude mít projekt přínos pro životní prostředí v obci?

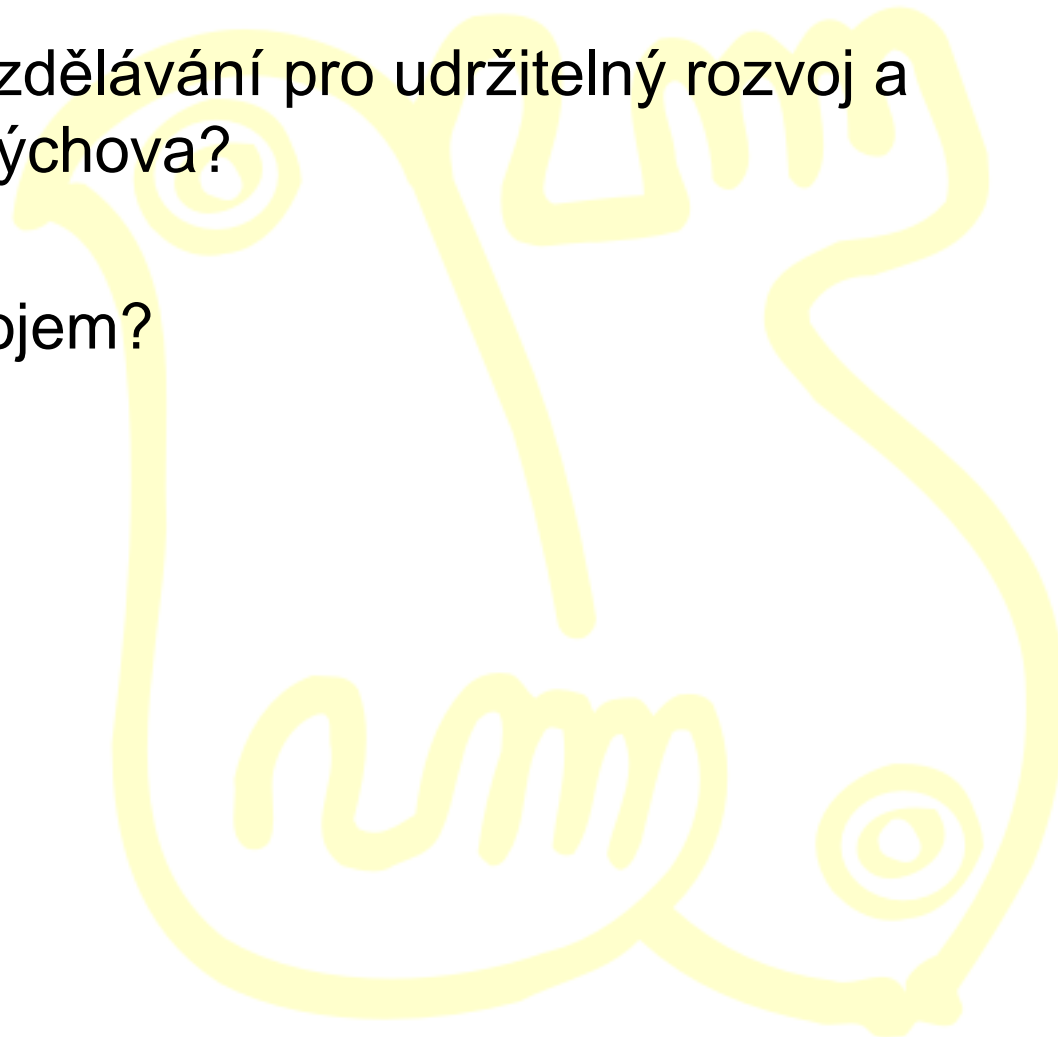
SPOLEČNOST, SOCIÁLNÍ OTÁZKY: Čím bude projekt přínosný pro místní lidi, komunitu? Na kolik lidí bude mít projekt dopad?

Vzdělávání pro udržitelný rozvoj a ekologická výchova

- Čím se liší vzdělávání pro udržitelný rozvoj a ekologická výchova?
- Co je širší pojem?

Vzdělávání pro udržitelný rozvoj a ekologická výchova

Bělehradská charta (1975) a Tbiliská konference (1977):

Nejdůležitější principy ekologické výchovy:

- má uvažovat životní prostředí v jeho celistvosti – přírodní i člověkem vytvořené
- má být trvalým celoživotním procesem – školním i mimoškolním
- má být interdisciplinární
- má věnovat pozornost globálním, regionálním i místním hlediskům a současným i budoucím situacím
- **má se zabývat rozvojem a růstem z hlediska životního prostředí**
- má vést k aktivní účasti v prevenci a řešení problémů životního prostředí

5 kategorií v cílech:

zájem a cítění, znalosti, postoje, dovednosti, účast.

Vzdělávání pro udržitelný rozvoj a ekologická výchova

Agenda 21 (1992) :

Kapitola 36) Podpora vzdělávání a veřejného povědomí

- „vlády by měly vyvinout velké úsilí připravit strategie zaměřené na **integraci životního prostředí a rozvoje, jakožto průřezových problémů, do vzdělání** na všech úrovních.“
- „země se vyzývají, aby vytvořily **národní poradní orgány** nebo kulaté stoly pro environmentální vzdělávání“
- „úřady pro vzdělávání se vyzývají, aby **s pomocí komunit nebo nevládních organizací vytvářely a pomáhaly při školících programech pro všechny učitele**, administrativní pracovníky a pracovníky pro plánování vzdělání, přičemž je třeba, aby řešily otázky povahy a metod environmentálního a rozvojového vzdělávání a využily relevantních zkušeností nevládních organizací;“
“relevantní úřady by měly zajistit, **aby se všem školám dostalo pomoci při vytváření pracovních plánů pro činnosti v oblasti životního prostředí, a to za účasti studentů a personálu. Školy by měly zapojit školní děti do místních a regionálních studií v oblasti zdraví životního prostředí**“

Vzdělávání pro udržitelný rozvoj a ekologická výchova

- Evropská strategie VUR (2005):
  - „VUR - rozšiřuje pojem environmentálního vzdělávání, které stále více řeší širokou škálu témat v oblasti rozvoje. Environmentální vzdělávání by se proto mělo rozvíjet a doplňovat o jiné oblasti vzdělávání, a to integrujícím způsobem směřujícím ke vzdělávání pro udržitelný rozvoj.“
  - „VUR - komplexní pojem zahrnující vzájemně propojené environmentální, ekonomické a sociální otázky.“

Vzdělávání pro udržitelný rozvoj

- Aby bylo VUR účinné, mělo by:
- (a) se řešit dvěma způsoby:
  - prostřednictvím integrace témat VUR do všech relevantních předmětů, programů a kursů
  - prostřednictvím specifických tématických programů a kursů,
- (b) se soustředit na **umožnění smysluplných vzdělávacích zážitků, které podporují udržitelné chování**, a to i ve vzdělávacích institucích, na pracovištích, v rodinách **a komunitách**

Vzdělávání pro udržitelný rozvoj

- (c) zvyšovat spolupráci a partnerství mezi členy vzdělávací komunity a jinými zainteresovanými subjekty. **Zapojení soukromého sektoru a praxe, výukové aktivity v úzké vazbě se společností**
- (d) poskytnout **náhled do globálních, regionálních, národních a lokálních environmentálních problémů**
- (e) používat širokou škálu participatorních vzdělávacích metod orientovaných na proces a řešení a šitých na míru vyučovaným. Vedle tradičních metod by tyto metody měly zahrnovat mimo jiné diskuse, pojmové a vjemové mapování, filozofické zkoumání, objasňování hodnot, simulace, scénáře, modelování, hraní rolí, hry, informační a komunikační technologie (ICT), šetření, **případové studie**, exkurze a **učení venku**, **projekty** zaměřené na potřeby vyučovaných, analýzy správných postupů, zkušenosti z pracovišť a **řešení problémů**.

Vzdělávání pro udržitelný rozvoj a ekologická výchova

- *Čím se liší VUR a EV?*
- *Co je širší pojem?*

Vzdělávání pro udržitelný rozvoj vyrůstá z ekologické výchovy.

Spíše překryv než nadřazenost / podřazenosti.

Spíše nové důrazy a přesahy než jasná hranice.

Rysy VUR oproti EV:

VUR je „antropocentrické“ (EV může a nemusí)

VUR zdůrazňuje participaci (EV může a nemusí)

VUR při zachování těžiště ve vztahu ŽP a rozvoje zahrnuje i vzájemný vztah sociálních a ekonomických otázek

Škola pro udržitelný život

Zásadní momenty:

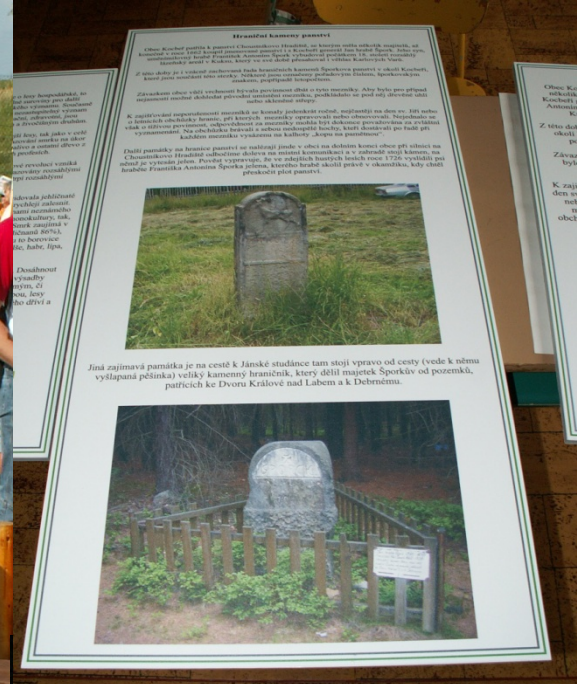
- **vykročení do obce, spolupráce s partnery** (cíl reagující na skutečnou potřebu/problém v obci, kontakt s okolím, propojení života školy s životem okolním)

- **participace (postavení a komunikace učitele a žáků)**

učitel má roli partnera (poradce, ~facilitátora), žáci (a další partneři) by měli spolurozhodovat / reálně ovlivňovat výběr a způsob zpracování tématu

RNDr. Jiří Kulich

Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory – SEVER

Horská 175, 542 26 Horní Maršov, tel. 739203200

sever@ekologickavychova.cz, www.sever.ekologickavychova.cz

